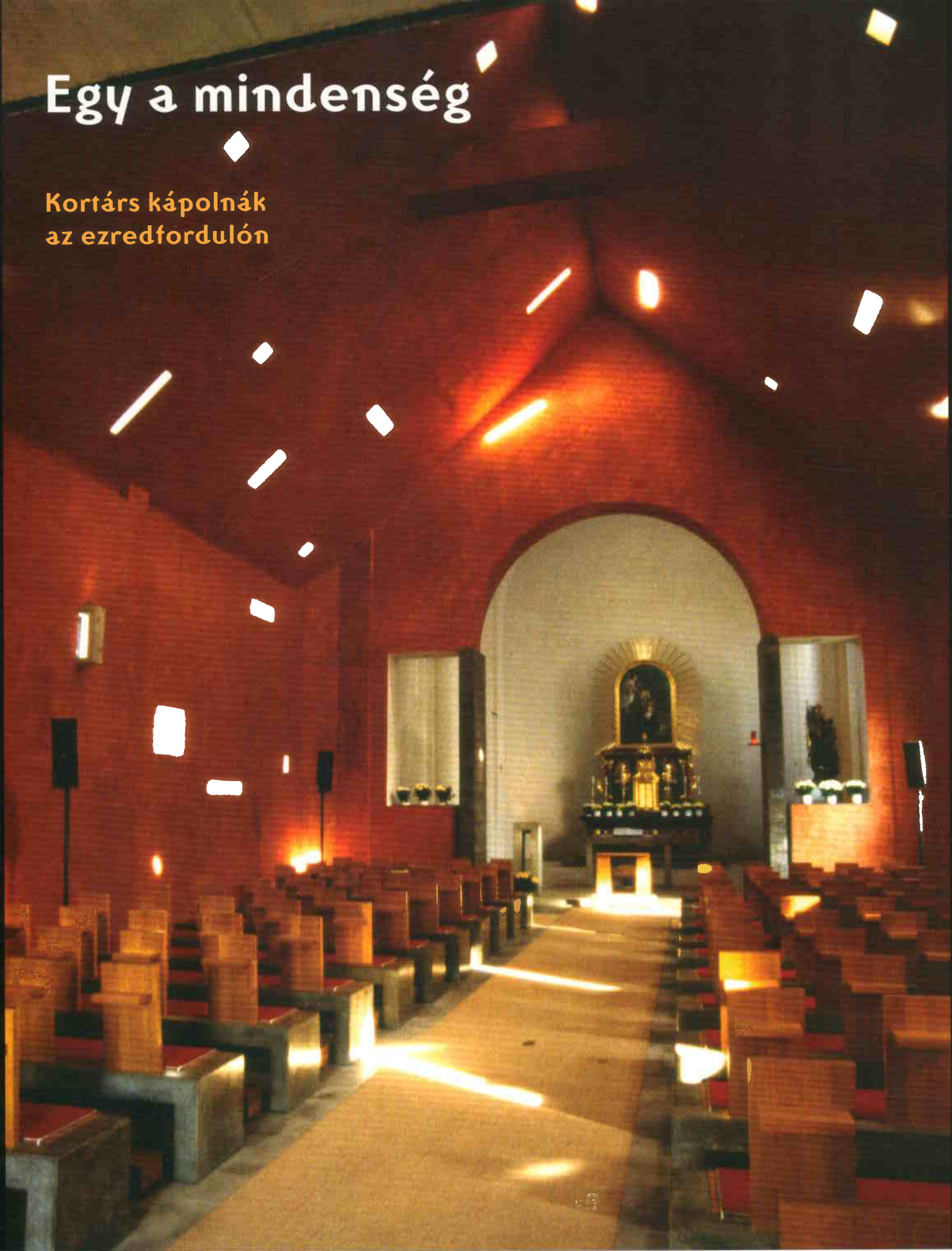

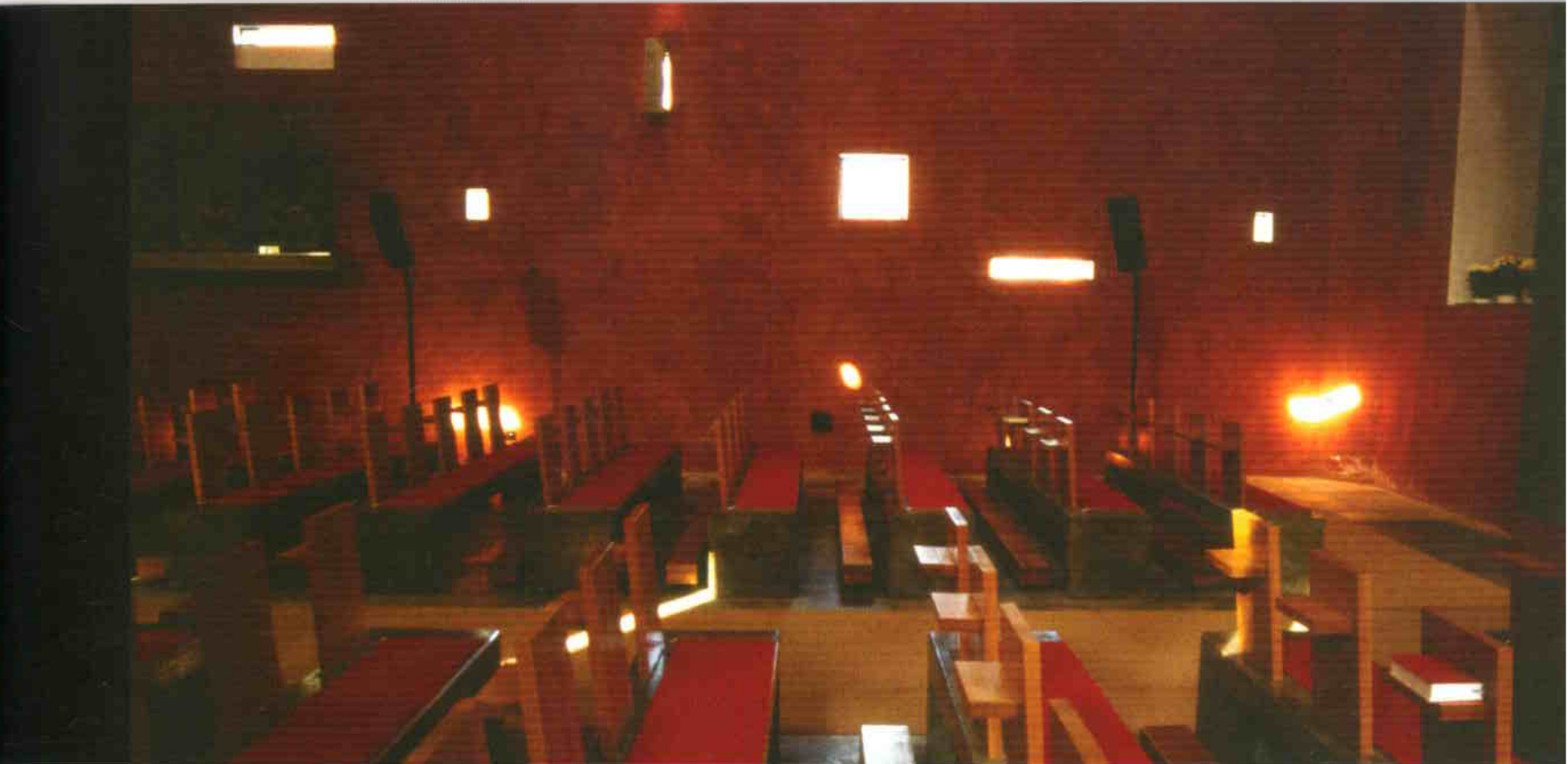
Egy a mindenség

Kortárs kápolnák
az ezredfordulón

Szöveg és fotó: **VUKOSZÁVLYEV ZORÁN**

SAKRALITÁS, SZEMÉLYESSÉG, ÉRZÉKELÉS, ÉRTELMEZÉS. A XX. SZÁZAD VÉGÉN A SZAKRÁLIS ÉPÍTÉSZETI TÉRFELFOGÁS IDENTIFIKÁCIÓJÁNAK SZÜKSÉGÉT ÉLJÜK MEG. AZ ÖNMEGHATÁROZÁS AZ ÉPÍTÉSZET EZEN SZEGMENSÉN IS LÉNYEGESSÉ VÁLT. A „SAKRÁLIS” BEÉPÜLT A PROFÁN TÉR ÉRTELMEZÉSI KÖRÉBE IS. A SZEMÉLYES, AZ INDIVIDUÁLIS ÉRZÉKELÉS ÁTALAKÍTTJA A FOGALMAK JELENTÉSÉT. AZ ÉPÍTÉSZEK AZ ÉRTÉKELÉS ÉS SZUBJEKTÍV ÉRTELMEZÉS KÖZÖS PONTJAIT KERESIK.

Kápolna bővítés

Dolina, Ausztria

Építész: FERDINAND CEROV ÉS ROBERT MORIANZ

A történeti koroktól kezdve a templomépítészet mindig a korstílus leg-
gazdagabb megjelenése volt. A legkiér-
leltebb jellemzőket magán viselő, a tár-
sadalom általános felfogásának meg-
felelő épületeket inkább a „klasszikus”
jelzővel illethetnénk. A tradicionalitás-
hoz ragaszkodást azonban a XX. század-
ban szemléletbeli váltás szüntette meg.
Az egyházak megújulása a progresszív
irányzatok felé fordulást hozta. A mo-
dern építészet fogalmi rendszerekben
gondolkodó építészei a letisztulás felé
vitték a szakrális építészetet is. A tiszta
szerkezetiség és a díszítetlenség szikár-
sága a fény szerepét még jobban
hangsúlyozta. Az immateriális építőelem
visszanyerte azt a lényegi szerepét,
melyet a középkori ciszterci építé-
szetben megkapott.

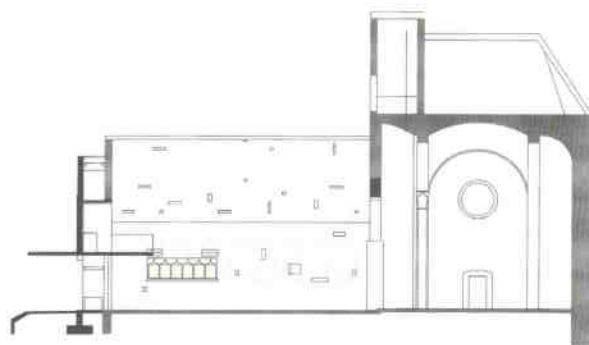
A XX. század végére valamifajta kon-
servativizmus figyelhető meg. Egyrészt
van egy erőteljes igény az emocionális
közlékenység felé, másrészt a hagyó-
mányosnak mondható arányrendszerek
és a szimbolikus értékű szerkesztések
misztikája felé. A térerányok és
anyaghasználatok a személyes érzékelést
helyezik előtérbe. Rég elfeledett fogal-
omtársítások kapnak újra erős szerepet
a meghatározásokban. A vastag tömör fal
bázikusságával az erősséget, a bizo-
nyosságot sugározza. A természetes fény
jól megválasztott komponálása drama-
tikusságával a liturgikus cselekmény
hatását fokozza, a szakrális térben hie-

rarchiát teremt. A térstruktúrákban egy-
felől van egy szándékolt visszafordulás a
tradicionális, házszerű-ház modell felé,
másfelől azonban megjelent az anyag
szerkezetiségének ellentmondó plasztic-
itás iránti igény, mely az immateriális
irányába mozdul el. Az expresszív for-
málások a körülvevő materiális közeg
lényegi megszüntetését célozzák, az ele-
mi térformák alkalmazása azonban épp
az egyszerű percepciót segítik. Mindkét
formálás azonban az individuuum szak-
rális térben elfoglalt egyetlen helyét
szándékozza meghatározni. A számára
kijelöltet a mindenségben.

A kápolnák talán azért foglalhatnak
el egy különleges helyet a szakrális
építészetben belül, mert méretüknél fogva
erőteljesen sűrűsödnek bennük a ter-
vezői szándékok. A kis méretek miatt
nem jelentkezik anyaghasználati vagy
szerkezetbeli kötöttség. Az építészeti
szándékok egyöntetűen kifejthetők,
nincsenek felhangokat adó kényszeredett
továbbdolgozások, hasonlóságok. Az egy-
szerűsített, direkt olvashatóság persze
nehézséget is jelent a tervezők számára,
a hibákat nem lehet ellenpontosítani. A
„hitvallás” közvetlenül, tisztán meg-
mértetik.

A bemutatásra kerülő példák speci-
ális közegben létrejött épületek. Közös
bennük a szakralitás egy kiemelt fogalmi
elemének hangsúlyozott kidolgozása, a
lényegi egy határozott irányban megjelölt
keresése.

Klagenfurt mellett az autópályáról letérve egy
kellemes park végében egy régi kápolna bővítésével
jött létre a modern szakrális tér. A gótikus épület
oltártérként funkcionál, eléje az ősi ház formájával
alkotta meg az építész a hívők terét. Az oromzat
posztmodern szándékú paravánfal lett, egy karakteres
metszés; s ugyanilyen erős cezúra a nyeregteret
tömeget fedő vízszintes födémlemez. A belsőben a
fények falhasábokként jelennek meg, a föld-vörös fal-
test hiányaiként. A megvilágítások játéka könnyed
szövegté perforálja a nehézkes falrendszert.

Ökumenikus kápolna

Medenbach-Wiesbaden, Németország
Építész: HANS WAECHTER

A Németország kelet-nyugati fő ütőerét jelentő A3 autópálya egyik pihenőjében egy kis ökumenikus kápolna áll be a parkoló autók sorába. A kápolna üvegfelülettel rézsúsen metszett monolit hasábjára erőteljes, a körülvevő udvarrendszer szellősen tagolt. Oldalról lehet megközelíteni a központi tömeget: a pilléres előtér padjain bárki megpihenhet, áthaladva rajta falakkal körbezárt patióba jutunk. A zárt udvar lezárja az autópálya felől érkező erőteljes, dinamikus zajt, felkészít a szakrális térbe lépésre. A kápolnatér monolit téglastruktúrája a hatalmas üvegtető alatt személyes teret képez, a rézsús üvegmennyezet csak a környezet viszontagságaitól véd: nem lezár, hanem közvetít.

Üvegravatalozó

Haarlem, Hollandia

Építész: ZEINTRA VAN DER POL

A hollandiai Haarlem temetőjéhez épült új központi ravatalozó anyagtalanságában fogalmazza meg a viszonyulást. A könnyed farácsos tartókkal szerkesztett üvegfalú ravatalozó egy rendezett kert közepén találja meg helyét. A tér nyitottsága, átláthatósága a közvetlen természeti kapcsolat miatt fontos. A dráma feloldódik a környező növények eleveenségében, a szélben meghajló fűszálak engedelmességében. A túlságosan profanizálódó szakrális tér azzal válik meghitté, hogy a kertet kerengőfolyosó veszi körül, mely a kolostorudvarok hangulatával zártságot ad, lehetőséget a gondolatokban való elmerülésnek.

